HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.



בעובי בית הכוסות [א]מצד אחד כשרה משני צדדין טרפה [ב]ולא אמרינן ליחזי אי קופא לבר אי קופא לגיו אמרי התם כיון דאיכא אוכלים ומשקים אימא אוכלים ומשקים דחקוה ההוא מחטא דאישתכח בסמפונא רבה דכבדא הונא מר בריה דרב אידי טריף [ג]רב אדא בר מניומי [ד]מכשר אתו שיילוה לרבינא אמר להו שקילו גלימא דטרופאי [ה]ההיא קשיתא דאישתכח במרה אמר רב אשי כי הוינן בי רב כהנא אמר הא ודאי סימפונא נקט ואתאי אע"ג דלא קא נפקא מירבל הוא דרביל ליה וה"מ דדיקלא אבל דזיתא מיבזע בזע א"ר יוחנן למה נקרא שמה ריאה שמאירה את העינים איבעיא להו לאכילה או ע"י סמנין ת"ש דאמר רב הונא בר יהודה אווזא בזווא וריאה דידה בארבעה ואי ס"ד לאכילה לינקט בזווא וליכול אלא ע"י סמנין אינקבה ריאה היכא דממשמשא ידיה דטבחא תלינן או לא תלינן [ו]רב אדא בר נתן אמר תלינן מר זוטרא בריה דרב מרי אמר לא תלינן והלכתא [ז]תלינן אמר רב שמואל בריה דרבי אבהו אבא מרישי כלי דרפרם הוה ואמר תלינן אמרוה [ח] קמיה להא דמר זוטרא בריה דרב מרי ולא קבלה אמר רב משרשיא כוותיה דאבוה דאבא מסתברא דהא תלינן [ט]בזאב מורנא פליגי בה רב יוסף בר דוסאי ורבנן חד אמר קודם שחיטה פריש וחד אמר לאחר שחיטה פריש [י]והלכתא לאחר שחיטה פריש: ר"ש אומר עד שתינקב: [יא]אמר רבה בר תחליפא א"ר ירמיה בר אבא עד שתינקב לסמפון גדול יתיב רב אחא בר אבא קמיה דרב הונא ויתיב וקאמר אמר רבי מלוך א"ר יהושע בן לוי הלכה כר"ש א"ל מלוך ערבאה קאמרת אין הלכה כר"ש קאמר כי סליק רבי זירא אשכחיה לרב ביבי דיתיב וקאמר א"ר מלוך א"ר יהושע בן לוי הלכה כר"ש א"ל חי דמר דאנא ורבי חייא בר אבא ורב אסי איקלעינן לאתריה דרבי מלוך ואמרי ליה אי אמר מר הלכה כרבי שמעון ואמר לן אין הלכה כר"ש ואמרי ואת מה בידך א"ל הכי א"ר יצחק בר אמי אריב"ל הלכה כר"ש ואין הלכה כרבי שמעון: ניקבה הקבה: אמר רבי יצחק בר נחמני א"ר אושעיא חלב שע"ג קבה כהנים נהגו בו היתר כרבי ישמעאל שאמר משום אבותיו וסימניך ישמעאל כהנא מסייע כהני מאי היא דתניא [1]כה תברכו את בני ישראל רבי ישמעאל אומר למדנו ברכה לישראל מפי כהנים לכהנים עצמן לא למדנו כשהוא אומר ואני אברכם הוי אומר כהנים מברכין לישראל והקדוש ברוך הוא מברך לכהנים רבי עקיבא אומר למדנו ברכה לישראל מפי כהנים מפי גבורה לא למדנו כשהוא אומר ואני אברכם הוי אומר כהנים מברכין לישראל והקדוש ברוך הוא מסכים על ידם אלא רבי עקיבא ברכה לכהנים מנא ליה אמר רב נחמן בר יצחק [2]מואברכה מברכיך ומאי מסייע כהני דמוקי לה לברכת כהנים במקום ברכה דישראל רבי ישמעאל שאמר משום אבותיו מאי היא דתניא [יב]3את [יג] כל החלב אשר על הקרב **אבל** דזיתא מבזע בזע. פירש הקונטרס ולמאן דמייתי במאי חייש נמי הכא ומאי כן הוה ליה להכתמת דקיימת לן בהכתמת כרבי יוחנן דמכשיר לעיל מבל נרמה לחפילו רבי יוחנן במאי הוא דתניין שבאתה דרך הסמפונות מבל קשייתא דזיתא שהם גסים ואינן יכולין לבא בריווח דרך הסמפונות חייסינן שמא ניקבה הוושט וחזר וניקנס בכבד **כהנים** נהגו בו היתר. ה"ג יקראליס וכהניס לנקט לפי שהקנבה ניתנה לכהנים:

**מאי** מסייע כהני. למשוס פעס אחת לא היה קורלהו מסייע כהני: **והקדוש** ברוך הוא מסבים על ידם. ולרבי ישמעאל לא מילטריך קרא להבי דפשיטא למסיס מילטריך קרא להבי דפשיטא למסיס שנכנסה: [ו] מיבזע בזע כמחט ומאן: [ז] כשמעבדין עמה סמנים המאירים: [ח] קורעת הריאה בצפרניו: [ט] ומישיבת האחרונים נפסקו ההלכות הללו: [י] ישמעאל כהנא מסייע בהני דר"י כהן היה ההיגנו ר' ישמעאל בן אלישע כ"ג ומסייע כהנים תמיד הוא עזורן:

**רבינו גרשום**

אי אחוריו לגאו ודאי אחוריו לא נקב שאין חידוד באחוריו אלא ודאי סימפונא נקט ועיילי: מאי שנא מהא דתניא כו' מצד אחד דלא נקב חוץ: משני צדדים דניקב עד חוצה. ולא אמרינן ניחזי אי קופיה לגאו כו' כלומר למה מצד אחד כשרה ניחזי אי קופיה לבר אע"ג דלא נקב אלא מצד אחד נימא נקובי נקיב ועייל וליהוי טרפה. התם איידי דאיכא אוכלין ומשקין כו' כלומר היכא דלא ניקב אלא מצד אחד אמרינן קופיה לגאו הוה ואיידי דאיכא אוכלין ומשקין דחקוה ואפכוה קופיה לבר אבל בכבדא התם חזינן אי קופיה לבר אי קופיה לגאו: ההיא קשיתא דאישתכח במרה קשייתא דתמרי. אע"ג דלא נפקא מירבל הוא דקא רביל כלומר הא ודאי גסה היא ולא מצי לנקובי אלא סימפונא נקט ועייל ולא אמרינן ניחזי אי יכלא למנפק דרך סימפון ודאי עיילא דרך סימפון ואי לא מצי למיפק לא עיילא דרך סימפון אלא אע"ג דלא נפקא דרך סימפון הרי זה כצרורות דקין שבכבדה שכובדין אותה ומרוב דוחק שכובדין אותה יוצאין הצרורות מרוב הדוחק ואם רוצה אדם להוציאן דרך אותו חור אין יכול להוציאן אף הכא נמי מרוב הילוך שהולכת בהבהמה בכל עת מנענעה אותה קשייתא ונכנסה דרך סמפון: איבעיא להו לאכול או לסממנין כלומר שמייבשין אותה ועושין ממנה סממנין לרפואה. אלא לאו לסממנין דיקרה היא לענין סממנין שאין יודעין בני אדם לעשותה סממנין אחד מאלף: מי

**עובי בית הכוסות.** נסוף הכרס שקורים פנל"ש יש בו שעשוי ככובע ושפת דופנו כפולה שמי דפנות מדוקין זו בזו ושומן מחברן וקורין לו דובלו"ן: **מצד אחד.** שנקבה את דופן הפנימית ולא נקבה את החיצונית: **כשרה.** שחברתה מגינה עליה: **מאי לדתין.** [יג]והחיצונית ויולאה לחלל הגוף: **טרפה.** ולא למרינן היכא דלא נקבה אלא [יד]שאת החלת מי קופא לבר שמשלאת קופא שלה תחוזה בדופן ופיה כולה בתוך הכרס ודלי מבחוץ ונכנסה שנקבה את הוושט או כרס או דקין ונאת לחלל הגוף ומשם חוזה ונכנסה לעובי בית הכוסות ועברה כבר כולה את הדופן החיצון ולא הספיקה קופא שלה לעשות את דופן הפנימי לפי מבפנים נאתה ועכשיו היא מתחלת לנאת דרך עובי בית הכוסות אין דרך הקופא לנקב ואימא טרפה אלא מדקתני כשרה שמעינן מינה כל היכא [טו]דמצינו למימר שמפונא נקט ועל כגון הכא די"ל דרך הוושט נאת עד הלוש ועכשיו היא מתחלת לנקב ואפילו קופא לבר לא טרפינן: **חולין ומשקין דחקוה.** ומתוך הדחק ונכנסה קופא שלה בבשר הילכך אע"ג דקופא לבר הואיל ולא חזיין נקב יולא לחוץ כשרה: **הוא מר טריף.** דקסבר נקובי נקיב שלא ונכנסה אלא דרך הוושט ונקבה כרס או וושט או דקין ויולאה: **מכשר.** כיון דבסמפונא [טז] מיתסבא למרינן מי מיכוונה להכנס בסמפון זה אלא דרך הקנה ונכנסה והקנה וקנה בבד שמוכין זה לזה בהתחלקן שמוך לריאה וגם קנה הלב וקנה הבבד מתחלקין לסמפונות [יז]בראשן האחד וי"ל שנכנסה מסמפוני [יח] הבבד לסמפוני קנה הבבד ומשם עלתה לבבד דרך הסמפונות: **שקילו גלימא דטרופאי.** שהכילוה לבלבים: **קשייתא.** גרעין של תמרה: **סימפונא.** הבבד נקט ועל. דרך הקנה נכנסה לפי דרך הוושט נכנסה מינה לחויה לנקב כלוש ולנאת משם ולחזור וליכנס כאן דרך נקב: **ואע"ג דלא נפקא.** שמינה יכולה לנאת דרך הסמפון כשרוצין להוליאה לפי שהסמפון לחוק: **מירבל הוא דרביל.** על ידי נעוע שנענעה בהמה בהליכתה ימים רבים ונכנסה תמיד מעט מעט במקום לחוק שמינה יכולה עבשיו לנאת. מילבל לשון כבשה שמנענעים אותה כמו חייתי לרבלא וקמרבל בחלו מליאות (ב"מ כו:): **מיבזע בזע.** [יט]בחטט ומאן דטריף בחטט שלה שהם: **לאכילה.** התוכלין אותה כמו שהיא: **או ע"י סמנין.** כשמערבין [כ] סממנין המאירין את העינים לף היא מסייעה עמס: **חווח בווח ריאה דידה נחרבעה.** כשהחוח נלקח בדיוק ריאה שלה שוה ד' לפי שהסממנין מעורבין בה: **ואי ס"ד.** כמות שהיא מחירה ליקוט חוח שלה עם הריאה בזוח וליכול [כא] ומאי דקאמר. כי גרסינן ואי ס"ד לאכילה ליקוט בזוח וליכול: **היכא דממשמשא ידי טבחא.** מני שמעתי במילר המזה שממחן הלחך היל קורעת[כב] בלפרניו. וכמלומה מני בכל מקום שהוא יודע שיכול לתלות כגון נקב העשוי בסכין או שתלבה[כג] מלמעלה בחזקה ואע"ג נמלא שם נקב: **והילכלא תלינן: מריש כלי.** מריש דרכיון המשמיעין לעס את דבריו כשהיה דורש: **לאכול לחלא.** לאכול מפ"ק (לעיל ט.). **דלא תלינן נוחא.** לא אמר: **דלא תלינן נוחא.** רב אמר: **מורנא.** מולעת היולאה מן הריאה ונקבה: **קודם שחיטה פריש.** מן הריאה ונקבה ועטרפה: **מנוך ערבאה.** הלל בערבייה[כד]: **אין הלכה כרבי שמעון קאמר.** לא אמר הלכה כרבי שמעון אלא אין הלכה כרבי שמעון קאמר: **ואם מה בידך.** רב ביבי שייליה לרבי זירא: **ואין הלכה כרבי שמעון.** גמרא קא פסיק ליה. [כה]וביאיבה האמרונא נפסקו ההלכות הללו הפסוקות שהם בגמרא: **כהנים.** שהקנבה ניתנה להם מאת זוכחי הזבח נהגו בו היתר לאכלו. ומשום רבי ישמעאל נקיט ליה: **וסימניך.** שהוא התירה ולא תאכלו בשם מי נאמר: **ישמעאל כהנא מסייע להני.** [כו]תמיד הוא עוזרן ומיקל להם ולקמיה מפרש היכא: **מאי היא.** היכא מסייע להם: **ואני אברכם.** רבי ישמעאל מוקי ליה להכהנים ורבי עקיבא מוקי ליה לישראל: **ומאי מסייע להני.** הואיל ורבי עקיבא נמי אית ליה ברכה להכהנים מקרא מחריגא: **במקום ברכה ניתנה.** לגל ברכת ישראל דהכי עדיפא דמשמע שמתברכין הן עם הקהל: חלב

**מסורת הש"ס**

**ע) [עיין תוס' לעיל מד: ד"ה היכי ועי"ש תוס' ע"ז ז. סד"ה הגשתלן], ב) [ל"ל רב אחא בר נתן כך גיתא בהכרס"ם וכ"מ מפרש"י ד"ה לפנים], ג) [לעיל ט.], ד) [לעיל מה: ע"ש], ה) [תוספתא פפ"ט ע"ש], ו) [ל"ל ואם ות"ל רש"י הוריות ז: ד"ה כיון וכו' ואם אחלב אי ויש"ל להכיא מלב שע"ג הלקיון], ז) [ל"ל הקנה וכ"ה בפירש"י שבתלמס], ח) [ל"ל כמתני'], ט) [ל"ל לעולי דקאמר וי"ג ומאי ד' דקאמר], י) בס"ז טעס: לריאה], יא) בס"ז: בערבייא,**

**תורה אור השלם**

1. דַּבֵּר אֶל אַהֲרֹן וְאֶל בָּנָיו לֵאמֹר כֹּה תְבָרְכוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲמוֹר לָהֶם: במדבר ו כג
2. וְאַבָּרְכָה מְבָרְכֶיךָ וּמְקַלֶּלְךָ אָאֹר וְנִבְרְכוּ בְךָ כֹּל מִשְׁפְּחֹת הָאֲדָמָה: בראשית יב ג
3. וְהַקְרֵיב מִזֶּבַח הַשְּׁלָמִים אִשֶּׁה לַיי אֶת הַחֵלֶב הַמְכַסֶּה אֶת הַקֶּרֶב וְאֵת כָּל הַחֵלֶב אֲשֶׁר עַל הַקֶּרֶב: ויקרא ג ג

**הגהות הב"ח**

**(א)** גמ' ממרוס להא קמיה דמר זוטרא: **(ב)** שם דתניא אם המלב כל"ל ומיהא כל ממקו: **(ג)** רש"י ד"ה מכשיר כיון דבסמפונא **רבה** מיתסבא:

**לעזי רש"י**

פנצ"א. בטן, הקיבה הראשונה של מעלי גירה. דובלו"ן. קפל של שומן בקיבת מעלי גירה.

**מוסף רש"י**

בעובי בית הכוסות. גוף הכרס שקורין פנל"ש ויש בו עובי שקורין דובלו"ן ומוכו עשוי כמין כוס, עובי בית הכוסות דופן הכפולה ודבוקין הכפלים זה בזה בשומן (שבת לו. ובעי"ז סוכה לד.). מקום יש בגלח הכרס שמוך למעלה שהוא כעין כוס ויש בו קציר שפתו עובי שני כפלים כפולים ודבוקים ונלע"ז רזוטוי"ן ומשלח ממנו תחובה בתוכו עובי ומתוך עוביו נפאבר לה שלח נקבתה כולו (כתובות עו:). **מצד אחד.** אין למעט נרמה אלא מנפנים (שם) שלח ניקב אלא אחד מן הכפלים (שבת שם) תחובה בעביו ולח ניקב נקב מפולש (סוכה שם). **כשרה.** אפילו זה נקב (כתובות שם) שהיכיו קומתו (שם) שהעובי קומתו (סוכה שם). **משני צדדין.** שניקב שניהם מפולש (שם) שניקב אחיהם (שבת שם). **לסימפון גדול.** למלעי שבאומה (לעיל מה:).



**ג)** משני צדדין שנקבה גם השניה: **ב)** דלא נקבה אלא האחת אי קופא: **ג)** כל היכא דמצינן למימר: **ד)** מתחלקין לסמפונות בריאה בראשן וי"ל שנכנסה: **ה)** מיבזע בזע כמחט ומאן: **ו)** כשמעבדין עמה סמנים המאירים: **ז)** קורעת הריאה בצפרניו: **ח)** ומישיבת האחרונים נפסקו ההלכות הללו: **ט)** ישמעאל כהנא מסייע בהני דר"י כהן היה ההיגנו ר' ישמעאל בן אלישע כ"ג ומסייע כהנים תמיד הוא עזורן:

קי"ז א ב מיי' פ"ו מהל' שחיטה הלי"ב סמג עשין סג טוש"ע יו"ד סי' מח סעיף ח:

קי"ח ג מיי' שם (פ"ה) הלכה ט סמג שם טוש"ע יו"ד סי' מז סעיף ז:

קי"ט ד מיי' שם (פ"ו) הלכה ז סמג שם טוש"ע יו"ד סי' מב סעיף ט:

קכ ה ו מיי' פ"ו מהל' שחיטה הלכה יב והלכה טו סמג עשין סג טוש"ע יו"ד סי' לו סעיף ה:

ז [מיי' שם הלכה טו טוש"ע שם]:



תלינן או לא תלינן כלומר מי אמרינן הטבח נקבה לאחר שחיטה דכשירה אי לא. דהא תלינן בזאב כלומר זאב שנטל בני מעיים והחזירן כשהן נקובין אמרינן זאב נקבה: מורנא. תולעת שמשתכח בריאה לאחר שחיטה ונקב בריאה ולא ידענן אי קודם פרישׁ מן הריאה ונקב קודם שחיטה וטרפה אי לאחר שחיטה: מלוך ערבאה קאמרת כו' אינו א' לשון גנאי אלא מאותו מקום: ואת מה בידך ר' זירא א"ל לר' ביבי בר אביי: כהנים נהגו בו היתר כו' ואי פרכת כהני מאן דכר שמייהו משום דהקיבה אזיל לכהנים. ומאי מסייע כהני כלומר כיון דלר' עקיבא ברכה לכהנים מפי הקב"ה. ר' ישמעאל